



Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-01

Diarienummer N165-0898/23

Handläggare

Theresa Härsjö

Telefon: 031-365 00 00

E-post: theresa.harsjo@socialsydvast.goteborg.se

Yttrande över motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Sydväst avstyrker motion om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden, i den del som avser uppdrag att säkerställa att tidigt föräldraskapsstöd erbjuds i alla stadsområden och att samverka med civilsamhällesaktörer som har ett etablerat föräldraskapsstöd, med hänvisning till de synpunkter och förslag som redovisas i tjänsteutlåtandet.
2. Socialnämnden Sydväst tillstyrker motion om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden, i den del som avser uppdrag att i samverkan med mödrahälsovården genomföra insatser för att nå och genomföra hembesök hos gravida kvinnor i utsatta och särskilt utsatta områden, med hänvisning till de synpunkter som framkommer i tjänsteutlåtandet och under förutsättning att det fattas ett likalydigt beslut Västra Götalandsregionen.
3. Socialnämnden Sydväst tar inte ställning till motion om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden, i den del som avser uppdrag att säkerställa att kön till familjerådgivningen uppgår till högst tre månader, med hänvisning till att den riktar sig till socialnämnd Centrum.
4. Socialnämnden Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
5. Socialnämnden Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerat.

Sammanfattning

Socialnämnd Sydväst ska yttra sig över motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden. Nämnden ska ta ställning till två beslutssatser. I motionen lyfter motionärerna att föräldraskapsstöd behöver komma in ännu tidigare än vad de gör i nuläget för att barn inte ska hamna i riskzon. Staden behöver bli bättre på att nå ut till blivande och nyblivna föräldrar för att möta behov av råd, stöd och hjälp och särskilt till de som lever i någon form av utanförskap. Detta bland annat genom att erbjuda tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden, erbjuda hembesök under graviditeten i utsatta områden, samt att korta ned kön till familjerådgivningen.

Nämnden tar inte ställning till den tredje beslutssatsen om att minska kön till familjerådgivningen då den är riktad till socialnämnd Centrum. Yttrandet ska lämnas till kommunstyrelsen senast 1 april 2024.

Förvaltningen ser positivt på motionens intention och delar uppfattningen om att det är viktigt att familjer får ta del av föräldraskapsstöd tidigt. I Göteborg Stad finns det tidigt föräldraskapsstöd, både generella och riktade insatser i alla stadsområden. Arbete sker bland annat via samverkan med familjecentraler och påbörjad samverkan finns med olika aktörer inom civilsamhället för att nå ut till fler föräldrar. Utifrån att det redan pågår ett aktivt arbete med tidigt föräldraskapsstöd bedömer förvaltningen att den första beslutssatsen bör avstyrkas.

Samarbete med vården är en viktig del när det kommer till föräldrastöd för blivande- och nyblivna föräldrar. Förvaltningen ställer sig positivt till utveckling av samarbetet när det gäller stöd till gravida men såsom det ser ut idag finns det resursbrister inom barnmorskemottagningarna och det finns utmaningar i att utföra redan etablerade insatser. Förvaltningen föreslår att nämnden därför tillstyrker andra beslutssatsen under förutsättning att det görs en gemensam undersökning av möjligheterna att genomföra besök för gravida och att det fattas likalydigt beslut inom Västra Götalandsregionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tidiga förebyggande och främjande insatser för barn, unga och familjer kan förhindra en negativ utveckling och bidrar positivt till jämlika livsvillkor. I många fall är samverkan med andra aktörer som sjukvård, skola och civilsamhället avgörande för att nå ett gott resultat. Förebyggande och samordnade insatser som erbjuds tidigt kan resultera i att större och mer kostsamma insatser helt kan undvikas. Ett aktivt förebyggande arbete med fokus på tidiga insatser riktade till föräldrar och barn och unga, bedöms ge vinster ur såväl ett socialt som ekonomiskt perspektiv. Arbetet med tidiga och samordnade insatser är komplext och det kan ta tid innan resultat blir märkbart på en strukturell nivå.

Idag genomför socialförvaltningarna flera insatser utifrån tidigt föräldrastöd. Det familjecentrerade arbetssättet har utvecklats i staden under de senaste åren. För fortsatt utveckling av arbetet och i enlighet med förslag till ny socialtjänstlag behöver resurser säkras för det tidigt förebyggande arbetet och för ett tillgängligt föräldrastöd. Förvaltningen bedömer vidare att centrala samverkanspartners och de som i sitt grunduppdrag möter barn och familj dagligen, exempelvis förskola, skola och hälso- och sjukvård, behöver utrymme och resurser för att kunna nå ut med det tidigt förebyggande arbetet i enlighet med familjecentrerade arbetssättet.

Förvaltningen har svårt att bedöma vilka personella och ekonomiska resurser det skulle innebära att utveckla arbetet när det kommer till hembesök tillsammans med mödrahälsovården. Kostnaderna beror på hur många barn som föds i våra stadsområden och vilka grupper insatsen ska riktas till. Tvärprofessionellt utförda hembesök kräver tid, resurser och logistik för att det ska ge ett gott resultat. En satsning i enlighet med motionens förslag kräver gemensam finansiering av kommun och region. Erfarenheter från samverkan kring utökade hembesök är att regionen har haft svårt att resurssätta såväl personellt som ekonomiskt. Förvaltningen bedömer vidare att en sådan satsning kräver att medel tillskjuts då det inte ryms inom befintlig ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension inklusive barnrättsperspektivet

Föräldrar och vårdnadshavare påverkar förutsättningarna för barnets fysiska och psykiska hälsa, utveckling och möjligheter att klara skolan. Föräldraskapsstöd är en förebyggande insats som kan bidra till att skillnader i hälsa minskar och kan stärka skyddsfaktorer för att minska risken för social problematik och utanförskap. Föräldraskapsstödjande insatser är en investering för både individ och samhälle på kort och lång sikt där små förebyggande insatser räcker för att nå en stor effekt.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd lyfter att föräldraskapsstödet behöver stärkas till föräldrar och vårdnadshavare till barn och unga med funktionsnedsättningar, barn och unga som upplever minoritetsstress och unga hbtqi-personer. De lyfter även att riktat föräldraskapsstöd för föräldrar till barn med normbrytande beteende behöver stärkas då det tillsammans med det universella stödet kan motverka utanförskap och bidra till bättre livsvillkor.

För att generella insatser ska verka utjämnande på skillnader i hälsa och livsvillkor behöver de erbjudas alla, men anpassas och utformas så att de är särskilt tillgängliga för dem med störst behov. Det kan exempelvis handla om att i första hand placera mötesplatser och insatser i de områden där barn och familjer har sämre livsvillkor. Det handlar också om att aktivt arbeta för att nå ut till olika målgrupper.

Familjerådgivningen uppdrag att ge stöd till personer med samlevnadsproblem i parrelationer förväntas ha positiva effekter både på kort och lång sikt. Bättre hälsotillstånd, lägre konfliktnivå och högre grad av samlevnadsförstånd är exempel på kortsiktiga effekter. Förbättrade uppväxtvillkor för barn och minskat behov från andra samhällsinsatser är exempel på långsiktiga effekter som familjerådgivningen kan resultera i

Arbetet med tidigt föräldraskapsstöd bidrar generellt till att stärka barnrättsperspektivet på lång och kort sikt och bidra till att barn får en gynnsam uppväxt och utveckling samt sina rättigheter tillgodosedda.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 20 mars 2024.

Bilagor

1. Motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden

Ärendet

Socialnämnd Sydväst ska yttra sig över en motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden. Nämnden ska ta ställning till två beslutssatser. Nämnden Sydväst tar inte ställning till den tredje beslutssatsen om att minska kön till familjerådgivningen då den är riktad till socialnämnd Centrum.

Yttrandet ska lämnas till kommunstyrelsen senast 1 april 2024.

Beskrivning av ärendet

Motionens innehåll

Motionen lyfter att föräldraskapsstöd behöver komma in ännu tidigare än vad det gör i nuläget för att barn inte ska hamna i riskzon. Staden behöver bli bättre på att nå ut till blivande och nyblivna föräldrar för att möta behov av råd, stöd och hjälp och särskilt till de som lever i någon form av utanförskap.

Det förebyggande arbetet ska enligt motionen börja redan vid mödra- och barnhälsovården. Det föreslås att hembesök erbjuds redan under graviditeten för att sedan fortsätta när barnet är nyfött. Både kommunen och mödrahälsovården behöver därför i högre utsträckning nå ut med erbjudande om föräldraskapsstöd genom riktade insatser hos gravida i utsatta områden. Då finns möjlighet att bygga förtroende och förståelse för den hjälp och det stöd som finns för att barnet ska få bästa möjliga förutsättningar i livet.

Motionen lyfter vidare att då föräldrarna nästan alltid är de viktigaste personerna i ett barns liv är det viktigt att föräldrar snabbt kan få stöd och hjälp. Därför ska tidigt föräldraskapsstöd och familjerådgivning finnas tillgängligt i alla stadsområden. Kötiden till familjerådgivningen ska minska och uppgå till högst tre månader. Staden ska också möjliggöra hjälp om ett barn har ett normbrytande beteende kopplat till missbruk eller kriminalitet.

Utifrån ovan föreslår motionärerna att:

1. Socialnämnd Sydväst, Nordost, Hisingen och Centrum får i uppdrag att säkerställa att tidigt föräldraskapsstöd erbjuds i alla stadsområden. I de stadsområden civilsamhället har ett etablerat föräldraskapsstöd bör staden samverka med dessa.
2. Socialnämnd Sydväst, Nordost och Hisingen får i uppdrag att samverka med mödrahälsovården genomföra insatser för att nå och genomföra hembesök hos gravida kvinnor i utsatta och särskilt utsatta områden.
3. Socialnämnd Centrum får i uppdrag att säkerställa att kön till familjerådgivningen uppgår till högst tre månader.

Tidigt föräldraskapsstöd

Tidigt föräldraskapsstöd syftar på olika typer av stöd och resurser som erbjuds till föräldrar i de tidiga stadierna av föräldraskapet, vanligtvis från graviditeten till de första åren av barnets liv. Syftet är att stödja föräldrarna i deras roll och främja en hälsosam och positiv utveckling för barnet. Göteborgs Stad har tillsammans med Västra Götalandsregionen utvecklat det familjecentrerade arbetssättet (FCA) som en del i arbetet med att minska skillnader i hälsa och livsvillkor. En politisk avsiktsförklaring skrevs 2016, vilken ligger till grund för de lokala avtal som skrivits mellan Göteborgs Hälso-

och sjukvårdsnämnd (HSNG) och socialnämnderna om familjecentrerat arbetssätt och familjecentraler.

Göteborgs Stad erbjuder olika former av föräldraskapsstöd, både individuellt och i grupp. Exempel på föräldrastöd i grupp är Trygghetscirkeln, Barn i föräldrars fokus och Ledarskapsträning för tonårsföräldrar. Föräldraskapsstödet ABC, Alla Barn i Centrum, är det generella föräldraskapsstödet som Göteborgs Stad beslutat att erbjuda alla föräldrar. Individuellt föräldrastöd erbjuds genom samtalsstöd med föräldrastödjare, bland annat på familjecentraler och familjecentralsliknande verksamhet.

Föräldrastöd erbjuds till föräldrar som kommit till Sverige från andra länder och kulturer och som behöver orientera sig bland lagar, regler, normer och förväntningar som kan vara annorlunda jämfört med tidigare erfarenheter. För att möta detta behov har flera gruppbaserade föräldrautbildningar för nyanlända föräldrar vuxit fram. Ett exempel är *Förälder i nytt land* som ges på deltagarnas eget språk.

Inom ramen för arbetet med *Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025* så har socialförvaltningen Centrum i samverkan med andra förvaltningar påbörjat ett fördjupat arbete för att föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd och kursen Förälder i nytt land. Det innefattar ett initialt fokus på Bergsjön, Hammarkullen och Hjällbo, men också att underhålla pågående arbete i Hisings Backa och Biskopsgården. Avsikten är att söka samverkan och att rekrytera föräldrar via socialtjänst, familjecentraler och civilsamhällesorganisationer.

Antal deltagare i föräldraskapsstödsprogram i Göteborgs Stads regi 2023¹

Program	Målgrupp	Antal deltagare 2023
ABC	Generellt, 3-12 år	1009
Trygghetscirkeln	Riktat, 0-6 år	128
Barn i föräldrars fokus	Riktat, föräldrar i separation	42
Ledarskapsträning för tonårsföräldrar	Riktat, 13-19 år	48
Förälder i nytt land	Utrikesfödda föräldrar	214

Utökade hembesök

Under 2018 startade arbetet med utökade hembesök i utsatta områden i Göteborg. Programmet sker i samverkan mellan barnhälsovårdssjuksköterskor vid barnavårdscentraler (BVC) och föräldrastödjare, från socialtjänstens förebyggande resursenheter. Programmet omfattar sex hembesök under barnets första 15 månader. Målgruppen för insatsen är förstagångsföräldrar och första barnet fött i Sverige. Utökade hembesök genomförs idag till familjer i totalt fem områden: Opaltorget/Tynnered, Lövgärdet, Gårdsten, Angered Centrum och Hjällbo. I början av satsningen deltog även barnhälsovård i Biskopsområdet men på grund av brist på sjuksköterskor fick de lämna programmet.

¹ Kostnad och nytta av föräldraskapsstödet ABC, Rapport, Socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydvest, 2024-01-17

Hembesöken syftar till att främja goda uppväxtvillkor genom att ge varje barn möjlighet till en bra start i livet, med utgångspunkt i det familjecentrerade arbetssättet. Med barnets bästa i fokus och med öppenhet för familjens kultur och kompetens syftar hembesöken till att stärka föräldrarnas tillit till den egna förmågan, öka familjens delaktighet i samhället, samt att tidigt upptäcka familjer med behov av extra stöd och kunna erbjuda det.²

I utvärdering av programmet som forskare från Göteborgs universitet har gjort rekommenderar de sammantagningsvis att utökade hembesök som bör fortsätta, för att det bidrar till att skapa ett förtroendekapital som kan förmå föräldrar att söka vård och stöd i tidigt skede. De bedömer även att satsningen bör följas under längre tid för att ha möjlighet att dra slutsatser om betydelsen av utökade hembesök på längre sikt.³

Hembesök hos gravida

I dagsläget utförs inte strukturerade gemensamma hembesök med föräldrastödjare och barnmorskor hos gravida i Göteborg stad. Socialförvaltningarna har föräldrastödjare kopplade till familjecentralsliknande verksamheterna som samarbetar aktivt med barnmorskemottagningarna, BMM. Omfattningen av gemensamt arbete varierar beroende på lokala utgångslägen, pågående arbeten samt personella resurser. Gemensamma hembesök hos gravida kan göras när det har uppmärksammats behov av stöd.

Föräldrastödjare och barnmorskor tar även emot för gemensamma besök på mottagningen om behov finns.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFOF, rekommenderar flera möjliga utvecklingsområden gällande insatser för tidigt föräldraskapsstöd i myndighetens ”Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd”. Bland annat utveckling av hembesök hos gravida för familjer med socioekonomiskt hög belastning. Än så länge är strukturerade gemensamma hembesök under graviditeten relativt nytt och outforskat i Sverige, men program har testats i bland annat USA och Norge. Inom Rinkebymodellen för utökade hembesök ingår nu mottagningsbesök i slutet av graviditeten för att underlätta övergången mellan mödra- och barnhälsovården.⁴

Utifrån Socialstyrelsens uppdrag om att pröva och utvärdera program för utökade hembesök pågår även ett pilotprojekt där fyra kommuner deltar tillsammans med barnhälsovård och mödrahälsovård. Hembesöksmodellen kallas ”Tillsammans för en trygg start” och utgår från Rinkebymodellens sex hembesök med tillägg av två extra mottagningsbesök, ett i början av graviditeten och ett när barnet är två år. Slutrapport av projektet väntas under 2026 men responsen hittills har varit positiv från deltagare⁵

Familjerådgivning

Alla kommuner ska tillhandahålla familjerådgivning, vilket regleras i socialtjänstlagen. Socialnämnden Centrum ansvarar för att tillhandahålla familjerådgivning för samtliga stadsområden, vilket framgår att nämndens reglemente. Familjerådgivningen erbjuder stöd och hjälp i samlevnadsproblem i par- eller familjerelationer, där syftet är att genom

² [Delrapport 2 Utökade hembesök Göteborg April 2020 \(vgregion.se\)](#)

³ [Betydelser och effekter av utökade hembesök i Göteborg \(goteborgsregionen.se\)](#)

⁴ [Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd MFOF 2022-02-02.pdf](#)

⁵ [Hembesök bygger tillit och sprids nu till fler - Socialstyrelsen](#)

samtal medverka till att bearbeta samlevnadsproblem och konflikter i relationen. I ett vidare perspektiv är familjerådgivning en viktig insats för barn och ungas uppväxtvillkor.

Familjerådgivning ska däremot inte omhänderta annan social problematik. I sådana situationer, till exempel när det förekommer våld i nära relation, hedersrelaterat våld eller missbruk, finns det andra särskilda samtalsmottagningar som har i uppdrag att omhänderta både den sociala problematiken och de problem i relationen som kan följa. När det specifikt handlar om behov av stöd i föräldraskapet kopplat till barns normbrytande beteende, som missbruk och kriminalitet, finns det lämpligt stöd i respektive stadsområde men också i specialiserade stadsövergripande uppdrag, såsom Mini-Maria som vänder sig till både unga och anhöriga. Är relationsproblemen kopplade till frågor som rör vårdnad, boende och umgänge har Familjerättsbyrån ett särskilt uppdrag att erbjuda informationssamtal respektive samarbetssamtal, liksom att ge underlag för domstolsbeslut i aktuella frågor. Socialnämnden Centrum har i sitt reglemente att ansvara för familjerättsliga frågor för de fyra socialnämnderna.

Att öka tillgången till Familjerådgivningen har varit en central fråga under lång tid och förvaltningen arbetar aktivt för att minska kötiderna.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser positivt på motionens intention och delar uppfattningen om att det är viktigt att familjer får ta del av föräldraskapsstöd tidig, både genom generella och riktade insatser. Förvaltningens bedömning är att det redan finns ett väl upparbetat arbete för att erbjuda tidigt föräldraskapsstöd i förvaltningen och i Staden i stort. Det pågår arbete för att utveckla föräldrastödet för nyblivna föräldrar med förhoppning att kunna införa ABC 0–2 år. Det pågår även ett arbete med att nå ut till grupper som är svårare att nå genom samverkan med civilsamhällesaktörer och andra verksamheter. I detta arbete är andra aktörers delaktighet centralt för att nå ut med tidiga insatser, inte minst förskola, skola och hälso- och sjukvård. Utifrån förslag till ny socialtjänstlag så påbörjar förvaltningarna arbetet med att ställa om till mer tidiga och förebyggande insatser inom socialtjänsten, vilket bland annat innebär insatser utan biståndsbeslut. Med bakgrund att det redan finns ett etablerat arbete med att säkerställa tidigt föräldraskapsstöd föreslår förvaltningen att motionens förslag om att tidigt föräldraskapsstöd erbjuds i alla stadsområden avstyrks.

Förvaltningen ställer sig positivt till förslaget om att utveckla arbetet med barnmorskemottagningarna i syfte att erbjuda och genomföra hembesök hos gravida i utsatta områden. Ökad samverkan generellt med barnmorskemottagningarna vore bra och skulle exempelvis kunna vara samordnade mottagningsbesök. Förvaltningen ser dock att det finns utmaningar i ett sådant samarbete kopplat till resursbrist inom hälso- och sjukvården, vilket har medfört hinder för att genomföra redan initierade insatser så som de utökade hembesöken. En svårighet är också att de organisatoriskt inte har säkrat det förebyggande arbetet som en särskild inriktning utan att det bara kan ske när akuta och specialistinstanser inte behöver använda deras resurser.

Förvaltningen gör bedömningen att förslaget bör tillstyrkas, under förutsättning att det sker vidare undersökning, med fokus på förutsättningar för genomförande tillsammans med Västra Götalandsregionen och vilka resurser som krävs. Hänsyn bör tas till invånarnas behov och hur det operativa arbetet kan utföras på lämpligast sätt. Ett alternativ skulle kunna vara att erbjuda gemensamma mottagningsbesök såsom det testas i andra kommuner. Det behöver också göras avvägningar i relation till redan pågående

insatser. För att genomföra insatser med hembesök hos gravida bedömer förvaltningen vidare att ett likalydande beslut behöver tas av Västra Götalandsregionen. Förvaltningen bedömer också att en sådan satsning skulle kräva att medel tillskjuts då det inte rymms inom befintlig ram.

Förvaltningen bedömer inte den del av motionen som avser uppdrag att säkerställa att kön till familjerådgivningen uppgår till högst tre månader, med hänvisning till att den riktar sig till socialnämnd Centrum.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Danne Larsson

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör